

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

9. søndag i treenighetstiden – 29. juli 2012

Prekentekest: Joh 8, 2-11

Lesetekst I: Sal 145, 9-16

Lesetekst II: 1 Kor 4, 3-5

Dyp glede og rystende alvor

Vakker og betagende fortelling

Fortellingen er en av de vakreste og mest betagende i Bibelen vår. Den står imidlertid i klammer i noen av bibeloversettelsene våre, og har sin egen historie, da den mangler i de eldste og beste håndskriftene/tekstvitnene. De eldste kirkefedrene verken nevner eller kommenterer den. Først Ambrosius og Augustin kjenner den og nevner den. I et syrisk dokument fra det tredje århundre nevnes en fortelling, som etter innholdet å dømme kan være den samme som vår tekst. I den østlige kirke blir denne teksten ikke sitert før på 900-tallet. Trolig er det den svært radikale nådesformidlingen i fortellingen som skapte motforestillinger mot å innlemme teksten i de beste tekstvitnene. Våre greske nytestamenter (Nestle-Aland Novum testamentum,) som bygger på beste tekstvitnene, har ikke teksten med. Kapittel 8 begynner med vers 12. Fortellingen passet ikke umiddelbart inn i den strenge botsdisiplin som preget den tidlige kirke på grunn av kampen mot utroskap i de hellenistiske miljøene. Jesus var rett og slett i mildeste laget. Likevel har teksten levd sitt liv som en uavhengig tradisjon, plassert inn på forskjellige steder både hos Johannes og i enkelte nyere håndskrifter hos Lukas (etter Luk 21,38). Rent tekstlig har fortellingen flere synoptiske trekk enn johanneiske. I dag er det få forskere som betviler autentisiteten i fortellingen, og vi leser den med dyp glede og rystende alvor.

Jesus settes i klemme

I oppbygging likner denne teksten på stridssamtalen om keiserens skatt (Luk 20,20-26). Begge fortellingene setter Jesus i ei kraftig klemme, der de to mest nærliggende svarene på fariseernes spørsmål fører Jesus inn i et stort uføre. Men begge gangene finner Jesu visdom nye veier som etterlater motstanderne hans i en blandet tilstand av irritasjon og ærefrykt. Den store forskjellen er hva som står på spill: Den ene gangen et skattespørsmål. Den andre gangen en kvinnes liv.

Jesus underviser på tempelplassen, og blir avbrutt av ei gruppe skriftlærde og fariseere som avkrever ham hans syn på hva som bør skje den kvinnen de fører frem, og som er grepet på fersk gjerning i hor, vers 3-4 Ordet kateilemmen i den greske teksten er ei passivform

avkatalambanå. Ordet indikerer at kvinnen ble plutselig grepet i hor, det vil si på fersk gjerning. Autoferå i vers 4 understreker det samme. Det var altså ikke en løselig begrunnet mistanke som ledet til fremstilling av kvinnen. Med andre ord var hun grundig avslørt, med fersk skam. Både det greske ordet moixeia og den antyda straffeutmålinga viser at dette var en gift eller forlovet kvinne, grepet sammen med en annen enn sin mann.

Vers 5-6: For rettergangens skyld skulle det ikke være nødvendig å stille henne fram for Jesus eller noen annen jødisk lærer. Moseloven var klar, og slik var praksisen fremdeles på Jesu tid. Jesus blir trukket inn av rent taktiske grunner.

Vers 7-9: Den syndfrie blant dere kan kaste den første steinen. Den dommen som felles over kvinnen, slår tilbake og rammer alle dem som står der. Moselovens paragraf rammer både kvinnen og mannen (3 Mos 20,10 og 5). Hvorfor kommer de bare med henne? Så tusler de bort, ikke under Jesu dom, men under sin egen, og han som eier frikjenningsens myndighet, iverksetter den: "Heller ikke jeg fordømmer deg." Og hun pålegges ikke syndfrihetens umulige byrde, men det nye livs fantastiske mulighet: "Gå bort, og synd ikke mer fra nå av."

Prekentangler

Vi kommer slepende med andre! Rolf Wesenlund sier at "God revy er å sparke folk slik i baken at de tror det treffer sidemannen." Andres liv kan være god underholdning. Dette går på selve kjernen i all sladder oss mennesker imellom. Slik kom de dragende med denne kvinnen til Jesus. Hun lå tynt an etter loven. Han skulle få noe skikkelig å bryne seg på. De måtte gå igjen med uforrettet sak og slagen samvittighet.

Vi har møtt Jesus på denne måten flere søndager på rad nå i sommer. Han møter mennesker slik at livet blir nytt fra dette møtet. Et møte med Jesus fører alltid til noe! – om en er aldri så forkommen og fattig i seg selv: Anstøt og frelse, dom og frikjennelse.

Det er ekkoet av selve urfristelsen (fra slangen) som fortsatt høres i fariseernes snedige spørsmål: "...dere vil bli som Gud og kjenne godt og ondt." (1 Mos 3,6). Bli som Gud. Å bli som Gud til å felle dom, det krever ikke bare et stort hode, men et enda større hjerte. Et **Gudshjerte!** Ellers "blir mennesker harde av å tro" (Sigurd Hoel). Å være sannheten tro i kjærlighet (Ef 4,15), er en himmelhøy standard. Det handler ikke bare om å *ha* rett, men om å bruke *sannheten* rett, det vil si: På seg selv først.

Anstøtssten av kjærlighet

Lyrikerer Stein Mehren har helt klart sett inn i dette, når vi leser diktet hans: "Betraktning," fra samlingen "Timenes time." Vi leser blant annet:

En anstøtssten av kjærlighet – så betingelsesløs at alle prosjekter sprenger seg på den i det store kretsløp av tider, sprengte han dødens og tidens bånd ved å være en åpning i alle kretsløp... Fra hans hjerte, lagt åpent i tiden, flyter evigheten inn i verden. I enhver som drikker av denne flod Skal floden selv bryte frem."

Kvinnen som var grepet i hor, var dømt av menneskene, og sikkert også av sin egen samvittighet. Hun fikk høre evangeliets ord: "Heller ikke jeg fordømmer deg. Gå bort og synd ikke mer fra nå av!" Dette er det lyrikeren kaller: "En anstøtssten av kjærlighet – så betingelsesløs – en kilde – en flod som skaper nye floder."

Olaf Hillestad skriver i boka: "Lukk opp kirkens dører," om kirken som alltid må arbeide med seg selv for ikke å fremstå i folkets bevissthet som moralens strenge vokter. Kirkens oppdrag er å formidle frelse og håp til små og store syndere, ikke å fordømme deres atferd eller støte dem ut som avvikere." Vi må ta alt som skiller menneske fra menneske, dypt alvorlig.

Hva slags steiner bygger opp? De steinene vi i syndserkjennelse legger fra oss, blir til:

- Et hus av levende steiner (1 Pet 2)

Huset hviler på den steinen som bygningsmennene forkastet, han som skriver i sand.

Både NoS 708: "Gud, la vårt hovmod briste" og 709: "Har vi sten i våre hender" kan danne "skjelett" for en preken. De er i alle fall gode salmer i gudstjenesten denne dagen. Til slutt trolig NoS 525 der vi blant annet synger "Slettet ut er skyld og gjeld."

Per Inge Eide

Nylig pensjonert sokneprest og seniorprest i Arendal, mangeårig frivillig forkynner og medlem av kretsstyret i Sørlandet krets av Israelsmisjonen.

pieide@online.no